

«Μεγάλες προσδοκίες»: Συνομιλώντας για τη δημιουργική γραφή με φοιτητές του ΠΤΠΕ του Π.Θ.

Τσιλιμένη Τασούλα, Αν. Καθ. Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια, η δημιουργική γραφή εμφανίζεται ως μάθημα σε διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης, είτε με τη μορφή σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, είτε ως ξεχωριστό πεδίο σπουδών (Mc Vey, 2008). Στη χώρα μας η ενασχόληση με το θέμα απασχόλησε αρχικά διάφορους φορείς που σχετίζονται με τον έναν ή άλλο τρόπο με το βιβλίο, όπως εκδότες που πλέον της δεκαετίας προβάλλουν και οργανώνουν τακτικά σεμινάρια δημιουργικής γραφής. Σε ό,τι αφορά τον χώρο του πανεπιστημίου, η δημιουργική γραφή ως μάθημα, συναντάται μάλλον σε τμήματα που σχετίζονται με ξένες φιλολογίες και δη την αγγλική. Οι αγγλοσάζωνες είχαν ανέκαθεν καλλιεργήσει το θέμα αυτό στα πανεπιστήμια, συνδέοντάς το με τη γλώσσα. Εξαιρέση αποτελούν δυο Παιδαγωγικά Τμήματα, που στο πρόγραμμα σπουδών τους προσφέρουν το αντικείμενο της δημιουργικής γραφής. Πρόκειται για το ΠΤΠΕ, που από το 2002 προσφέρει μάθημα «μυθοπλασίας» και για το ΠΜΣ του Παν. Δυτ. Μακεδονίας(τελευταία σε συνεργασία με το ΕΚΕΒΙ). Προσωπικά διδάσκοντας την τέχνη της συγγραφής στο ΠΤΠΕ του Π.Θ. εδώ και μια δεκαετία και με την εμπειρία διοργάνωσης σχετικών ημερίδων και εργαστηρίων, επιχειρώ στο παρόν άρθρο να εστιάσω σε βασικά ζητήματα που απασχολούν τους/τις φοιτητές/τριες, οι οποίοι επιλέγουν το μάθημα της δημιουργικής γραφής και να αναδείξω τις «μεγάλες προσδοκίες» τους, καθώς και τις απόψεις τους για το θέμα, ως μια καλή αφορμή για το άνοιγμα ενός διαλόγου γύρω από αυτό το θέμα που εξωπανεπιστημιακά προβάλλεται έντονα.

Η γραφή ήταν το μοναδικό πράγμα

που γέμιζε τη ζωή μου και τη γοήτευε.

Το έκανα. Η γραφή δεν με εγκατέλειψε ποτέ.

[Μαρκερίτ Ντυράς]

Η δημιουργική γραφή στην Ελλάδα έχει σύντομη ιστορία. Το έδαφος προετοίμασαν σχετικές εκδόσεις που δημοσιεύτηκαν τη δεκαετία του 1990, όπως π.χ. το βιβλίο *Η τέχνη του μυθιστορήματος*, του Μ. Κούντερα(1996), από τις εκδόσεις Εστία κ.α. Αρχές του 2000 κάνουν την εμφάνισή τους και τα πρώτα Εργαστήρια δημιουργικής γραφής, κίνηση ιδιωτικής πρωτοβουλίας, όπως αυτή της Χρ. Λαμπρινίδη, που ασχολήθηκε κυρίως με τη γυναικεία γραφή και η οποία το 2002 έχει την επιμέλεια του πρώτου σχετικού βιβλίου στις εκδόσεις Κοχλίας με τον τίτλο *Η δι-εκδίκηση της Barbie, Δοκίμια για τη γυναικεία γραφή* και πρόκειται για μετάφραση άρθρων. Παράλληλα έχουμε τα εργαστήρια του ΕΚΕΜΕΛ και στη συνέχεια τη σκυτάλη παίρνει το ΕΚΕΒΙ με υπεύθυνο τον Στρ. Χαβιαρά κ.α. Τα πρώτα δημοσιεύματα/προβολές στον τύπο έχουν ερωτηματικό χαρακτήρα, όπως «Διδάσκεται άραγε η τέχνη της συγγραφής;» και συνοδεύονται από συνεντεύξεις/απόψεις είτε των υπεύθυνων των εργαστηρίων είτε άλλων καταξιωμένων συγγραφέων. Στο εξής και δη τη δεκαετία που διανύουμε το σκηνικό αλλάζει με μεγάλη ταχύτητα και με το θέμα ασχολείται πιο «επαγγελματικά» το ΕΚΕΒΙ, αφού διοργανώνει ετήσια εργαστήρια πολλαπλού τύπου. Ακολουθούν εκδότες, είτε με τη διοργάνωση εργαστηρίων, είτε με εκδόσεις εγχειριδίων για την τέχνη της μυθοπλασίας, όπως ο Καστανιώτης και ο Πατάκης που εκδίδουν βιβλία με συναφείς τίτλους, π.χ. «Στην κουζίνα του συγγραφέα» κ.α. Η μεγάλη ανταπόκριση του κοινού ενισχύει το θέμα και πυκνώνει το ενδιαφέρον οπότε διευρύνεται ο κύκλος των δημοσιευμάτων και στον τύπο. Αποτέλεσμα η καθιέρωση της στήλης «Θαμμένοι στις λέξεις» του Μ. Φάις στη *Βιβλιοθήκη*, εβδομαδιαίο ένθετο της «Ελευθεροτυπίας». Διδάσκοντες στα εργαστήρια συνήθως είναι γνωστά ονόματα συγγραφέων. Το 2009 το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας διοργανώνει διημερίδα με τίτλο «Η τέχνη της μυθοπλασίας», με καλεσμένους συγγραφείς και θεωρητικούς και ανοίγουν σε ευρύ κοινό τις εργασίες της. Παράλληλα διοργανώνουν τέσσερα βραχείας διάρκειας εργαστήρια. Τα πρακτικά του διημέρου εκδίδονται σε βιβλίο(Τσιλιμένη&Παπαρούση 2010). Η μεγάλη συμμετοχή επιβεβαίωσε το μεγάλο ενδιαφέρον του κοινού(ειδικής και γενικής επαγγελματικής ενασχόλησης) για τη μυθοπλασία.

Γενικά στόχος των εργαστηρίων είναι να ξεκλειδώσουν τα μυστικά της μυθοπλασίας και να ενισχύσουν την άποψη στο κοινό ότι η συγγραφή διδάσκεται, γεγονός που στον αγγλοσαξωνικό χώρο είναι δεδομένο δεκάδες δεκαετίες πριν ως ξεχωριστό

πεδίο σπουδών (Mc Vey, 2008), αφού αποτελεί αντικείμενο διδασκαλίας όχι μόνο στα Πανεπιστημιακά ιδρύματα, αλλά και στην βασική εκπαίδευση, καθώς συνδέουν την δημ. γραφή με τη δημιουργικότητα γενικά και ειδικά με το πεδίο της Γλώσσας. Στη χώρα μας η προσέγγιση της μυθοπλασίας σε πανεπιστημιακό επίπεδο αποτελούσε πεδίο κυρίως των Τμημάτων Αγγλικής Φιλολογίας και υπό τον χαρακτήρα της σύνδεσής της με τη Γλώσσα. Η δημιουργική γραφή/μυθοπλασία ως αντικείμενο ξεχωριστό, προσφέρεται από το 2002 στο ΠΤΠΕ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτ. Μακεδονίας με υπεύθυνο τον καθ. Μ. Σουλιώτη, ο οποίος επί μακρού ασχολιόταν με το θέμα της μυθοπλασίας. Στις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης η δημιουργική γραφή βρίσκεται ακόμη με τη μορφή εφαρμογής σε πιλοτικό στάδιο. Μπορεί κανείς μέσα από την ιστοσελίδα του Π.Ι. να ενημερωθεί για την ένταξή της στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Διδάσκοντας τη δημιουργική γραφή στο ΠΤΠΕ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για δέκα και πλέον συναπτά έτη, οδηγήθηκα σε μια πρώτη διερεύνηση των απόψεων των φοιτητών που επιλέγουν να παρακολουθήσουν το σχετικό μάθημα, καθώς και τις ενδεχόμενες προσδοκίες τους γιαυτό. Την αρχική μου πρόθεση ενίσχυσε και η πρόσφατη εισαγωγή της δημιουργικής γραφής στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, η οποία και ίσως θέσει την διδακτική του μαθήματος πλέον σε άλλη βάση και ενδεχόμενα να εισαχθεί σε περισσότερα Παιδαγωγικά Τμήματα ως μάθημα. Από την προσφορά ενός μαθήματος σε ΑΕΙ που αφορά την τέχνη της συγγραφής, προκύπτουν ερωτήματα γενικού και ειδικού τύπου:

α)άραγε εξετάζεται υπό το πρίσμα της «θεραπείας» ενός ακόμη πεδίου που θα ενισχύσει τις γνώσεις των φοιτητών/τριων και θα τους καταστήσει περισσότερο ικανούς να χειρισθούν τις σχετικές απαιτήσεις ενός αναλυτικού προγράμματος;

β) θα δώσει την ευκαιρία στους φοιτητές να διαπιστώσουν ότι η Γραφή είναι εκτός των άλλων μια μορφή έκφρασης συναισθηματικών καταστάσεων, εκτόνωσης, λύτρωσης;

γ)θα ικανοποιήσει μήπως προσωπικές προσδοκίες για την τέχνη της συγγραφής «για τους άλλους», δηλαδή θα συμβάλλει στην πιθανότητα να γίνουν εν δυνάμει μελλοντικοί συγγραφείς;

δ)Ποιο αντικείμενο θα την αναλάβει; Η λογοτεχνία ή η Γλώσσα;

Εντέλει οι φοιτητές που επιλέγουν να παρακολουθήσουν το μάθημα ικανοποιούν προσωπική τους φιλοδοξία ή μυσούνται σε μια ακόμη μεθοδολογία διδακτικής πάνω σε σχετικό θέμα, που θα κληθούν να μεταφέρουν στους μαθητές τους;

Η παρουσίαση και ο σχολιασμός των απόψεων των φοιτητών στο παρόν άρθρο, που δανείζεται τον τίτλο ενός κλασσικού λογοτεχνικού έργου(Ντίκενς 1861,) έχει πρόθεση να θέσει το ζήτημα της μορφής και του σκοπού της διδασκαλίας της δημιουργικής γραφής στα Παιδαγωγικά Τμήματα και να ερμηνεύσει την επιλογή των φοιτητών για το μάθημα.

Η έρευνα/το εργαλείο/ η μέθοδος

Οι απόψεις των φοιτητών/τριων συγκεντρώθηκαν μέσω της συμπλήρωσης ανώνυμου ερωτηματολογίου για να διαπιστωθούν οι προσδοκίες τους αλλά και οι απόψεις τους γενικότερα για την τέχνη της συγγραφής. Σημειώνεται ότι το μάθημα της μυθοπλασίας στο ΠΤΠΕ του Π.Θ., είναι ελεύθερης επιλογής στους προπτυχιακούς φοιτητές και προσφέρεται και στα τρία Παιδαγωγικά Τμήματα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2012.Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε σε εθελοντική βάση και συνολικά ανταποκρίθηκαν 33 φοιτητές/τριες.

Σημείο εκκίνησης του ερωτηματολογίου αποτέλεσε η συζήτηση για την άποψη πολλών συγγραφέων ότι βασική προϋπόθεση για την συγγραφή και την μύηση σε αυτή είναι η ανάγνωση λογοτεχνικών έργων, δηλαδή η διαρκής σχέση ανάγνωσης/γραφής που συμπυκνώνεται στην άποψη του Stephen King(2000:149) «Αν θέλετε να γίνετε συγγραφέας, πρέπει πάνω απ' όλα να κάνετε δυο πράγματα: να διαβάσετε πολύ και να γράφετε πολύ...». Διερευνήθηκε αρχικά η σχέση που έχουν οι φοιτητές/τριες που επιλέγουν το μάθημα, με την ανάγνωση λογοτεχνικών έργων. Στη συνέχεια προκειμένου να σκιαγραφηθεί το προφίλ τους εξετάζονται: η εμπειρία τους στη γραφή, το λογοτεχνικό είδος που τους ελκύει περισσότερο είτε για ανάγνωση είτε για εξάσκηση, το πεδίο/ «μάθημα» με το οποίο θεωρούν ότι συνδέεται η συγγραφή, η θέση και η χρησιμότητα της διδασκαλίας της δημιουργικής γραφής στα Παιδαγωγικά Τμήματα, η σημασία της έμπνευσης και του ταλέντου, οι προϋποθέσεις καταλληλότητας κάποιου που διδάσκει δημιουργική γραφή, εάν διδάσκεται η δημιουργική γραφή και τι προσφέρουν τα σχετικά εργαστήρια, ποιος είναι ο βαθμός και η χρήση του βιώματος, εάν η δημιουργική γραφή συνδέεται με το πεδίο της Γλώσσας ή της Λογοτεχνίας κ.α.

Ίσως είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι το μάθημα εμπλέκει τους φοιτητές με τη δημιουργία κειμένων την ώρα της διδασκαλίας αλλά και κατ'οίκον. Τα κείμενα αυτά διαβάζονται από τους φοιτητές και σχολιάζονται. Παράλληλα οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία και την υποχρέωση να έρθουν σε επαφή με ποικιλία διαφορετικών κειμένων τόσο για παιδιά/εφήβους όσο και με λογοτεχνικά έργα της λογοτεχνίας ενηλίκων. Οι ενδιαφερόμενοι για τα κείμενα /δημιουργίες των φοιτητών/τριων στην πρωτόλειά τους μορφή, χωρίς παρεμβάσεις και διορθώσεις, μπορούν να επισκεφτούν το blog που οι ίδιοι οι φοιτητές/τριες δημιούργησαν. <http://foititikimythoplasiasyggرافي.blogspot.gr/>

Απόψεις φοιτητών/τριών Α΄φάσης

Στο ερώτημα που αφορά τη σχέση τους με την ανάγνωση λογοτεχνίας, 14 φοιτητές απαντούν ΜΕΤΡΙΑ, 12 ΚΑΛΗ και 6 ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ 6. Το ίδιο ερώτημα αλλά από την πλευρά που εξετάζει γενικά τη σχέση ενός συγγραφέα με το διάβασμα, η απάντηση μεταξύ του ΝΑΙ και του ΟΧΙ με διαφορά 1 μονάδας υπέρ του ΝΑΙ, καταγράφεται ισόποση. Προχωρώντας σε κατηγοριοποίηση της σχέσης διαβάσματος και συγγραφής των συγγραφέων, 8 φοιτητές δηλώνουν ότι θα πρέπει να είναι ΜΕΤΡΙΑ σχέση, 7 ΠΟΛΥ καλή σχέση και 2 στο ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ.

Για το ερώτημα σχετικά με το τελευταίο διάστημα που διάβασαν οι ίδιοι ένα λογοτεχνικό βιβλίο, απαντούν ως εξής: 5 φοιτητές δηλώνουν ότι αυτό συνέβη πριν 2 χρόνια, 9 την προηγούμενη χρονιά, 4 πριν πολλά χρόνια, 11 τα περασμένα Χριστούγεννα και μόλις 5 το τρέχον διάστημα.

Στο ερώτημα για τη γνώση της θεωρίας της λογοτεχνίας από πλευράς συγγραφέων/δημιουργών απαντούν: 18 θεωρούν απαραίτητη τη σχέση αυτή. 13 φοιτητές πιστεύουν ότι κάποιος «γεννιέται» συγγραφέας, ενώ οι υπόλοιποι 25 ότι «γίνεται» μέσω άλλων καταστάσεων ή συγκυριών. Στο ερώτημα αυτό υπάρχει και ένας ο οποίος δεν απαντά. Επεκτείνοντας την ερώτηση στα δεδομένα, στις προϋποθέσεις που «κάνουν» κάποιον συγγραφέα, οι απόψεις τους έχουν ως εξής: 13 θεωρούν ότι συμβάλλει η καλή και διαρκής σχέση του ατόμου με τη λογοτεχνία, 13 θεωρούν την άσκηση και το διαρκές γράψιμο ως βασική προϋπόθεση, 4 φοιτητές δίνουν το προβάδισμα στην εμπειρία που αποκτά κάποιος μέσω ενός σχετικού μαθήματος κατά τη διάρκεια της φοίτησής του στο Σχολείο, και 3 ότι σημαντικά βοηθά η προσωπική γνωριμία και αλληλεπίδραση μεταξύ συγγραφέων.

Στο ερώτημα «εάν διδάσκεται η τέχνη της συγγραφής», 27 απαντούν θετικά. Η εξέλιξη της ερώτησης «στα σημεία που συμβάλουν τα εργαστήρια δημιουργικής γραφής σε όσους τα παρακολουθούν», οι απαντήσεις δίνουν τα εξής ποσοστά: 10 πιστεύουν ότι ένα εργαστήριο κάνει κάποιον καλύτερο αναγνώστη, 12 ότι συμβάλλουν στη βελτίωση της τεχνικής της γραφής, και 11 στον συνδυασμό αυτών των δυο.

Στο ερώτημα εάν «Η δημιουργική γραφή ασχολείται με τη: α) δημιουργία λογοτεχνικού κειμένου, β) απλή έκφραση σκέψεων, συναισθημάτων, εσωτερικών καταστάσεων, 5 φοιτητές αναφέρονται στο β', 1 στο α' και οι υπόλοιποι σημειώνουν και τις δυο επιλογές .

Στο ερώτημα εάν έχουν επιχειρήσει να γράψουν κάποιο λογοτεχνικό είδος, 17 απαντούν θετικά και 1 δεν απαντά.

Το λογοτεχνικό είδος το οποίο συγκεντρώνει το ενδιαφέρον τους περισσότερο για να εντυπώσουν στην τέχνη της συγγραφής είναι το μυθιστόρημα όπως δηλώνουν 19 φοιτητές. 10 από αυτούς προτιμούν το παραμύθι, 2 την ποίηση και 2 το διήγημα.

Στο ερώτημα που αφορά στο λογ. είδος των αναγνωστικών τους προτιμήσεων, σημειώνουμε: 14 διαβάζουν μυθιστόρημα, 8 παραμύθι και ποίηση, 11 μυθιστόρημα, παραμύθι και ποίηση. Το διήγημα δεν επιλέγεται από κανέναν.

Περνώντας στο πολυσυζητημένο θέμα της έμπνευσης ως προϋπόθεση συγγραφής, 31 φοιτητές/τριες την θεωρούν απαραίτητη.

Εξετάζοντας την άποψή τους για τη σχέση της απτής πραγματικότητας με την ενδοκειμενική πραγματικότητα, 16 πιστεύουν ότι ένα λογοτεχνικό κείμενο είναι Αντιγραφή της πραγματικότητας, 15 ότι η σχέση μεταξύ της μιας και της άλλης είναι Μικρή και 2 δεν απαντούν. 10 φοιτητές θεωρούν ότι όσα εξιστορεί ένας συγγραφέας τα έχει ο ίδιος βιώσει. 8 φοιτητές θεωρούν ότι οι ήρωες/χαρακτήρες ενός λογοτεχνικού έργου είναι πραγματικά πρόσωπα, 1 φοιτητής δεν απαντά και οι υπόλοιποι 24 ότι οι ήρωες ανήκουν τόσο στον φανταστικό κόσμο /όσο και στον πραγματικό.

Η προσδοκία τους για τα οφέλη της παρακολούθησης του μαθήματος της δημιουργικής γραφής, καταγράφεται ως εξής: 23 φοιτητές/τριες αναμένουν ότι θα μνηθούν στις τεχνικές συγγραφής, 5 στο να γίνουν ικανοί να βρίσκουν ιδέες και 5 ότι θα διδαχθούν δραστηριότητες που θα εφαρμόσουν στους μαθητές τους μελλοντικά, ώστε εκείνοι με τη σειρά τους να δημιουργούν κείμενα.

Προχωρώντας στη διερεύνηση των απόψεών τους για τα οφέλη που οι μελλοντικοί μαθητές τους θα έχουν από την εφαρμογή δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής, 10 φοιτητές πιστεύουν ότι μέσα από αυτή τη διαδικασία οι μαθητές θα μάθουν να οργανώνουν τη σκέψη τους και να αναπτύσσουν τη φαντασία τους, 9 ότι θα αγαπήσουν το βιβλίο, θα αναπτύξουν τη φαντασία τους και θα οργανώσουν την σκέψη τους, 6 ότι θα αναπτυχθεί η φαντασία, 2 ότι θα μάθουν να γράφουν καλές εκθέσεις.

22 φοιτητές/τριες θεωρούν ότι η δημιουργική γραφή σχετίζεται με το αντικείμενο της γλώσσας, 8 με το αντικείμενο της λογοτεχνίας και οι υπόλοιποι και με τα δυο προαναφερόμενα.

Τέλος στο ερώτημα που αφορά στη χρησιμότητα της διδασκαλίας της δημιουργικής γραφής στα Παιδαγωγικά Τμήματα, 18 απαντούν θετικά. Κυρίαρχο επιχείρημα στην αξιοποίησή της μελλοντικά στο μάθημα της Γλώσσας θεωρούν 15 φοιτητές, ενώ 3 ότι θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της φαντασίας.

Συμπεράσματα

Από αυτό το παζλ των απαντήσεων των φοιτητών/τριων διαπιστώνονται οι γενικές προσδοκίες τους από ένα τέτοιο μάθημα. Η ύπαρξη στερεοτύπων για θέματα όπως η προϋπόθεση της έμπνευσης και του ταλέντου για την συγγραφή, η όχι και τόσο ενθαρρυντική σχέση των φοιτητών με τη λογοτεχνία, αλλά και γενικότερα η μη σύνδεση λογοτεχνίας και συγγραφής, είναι διαπιστώσεις που αφορούν το στήσιμο του μαθήματος από την πλευρά του διδάσκοντα. Από την άλλη διαπιστώνεται ότι έχει «σπάσει» η άποψη ότι ένας συγγραφέας γεννιέται και ότι υπάρχουν οι διαδικασίες εκείνες μέσα από τις οποίες κάποιος μπορεί να γίνει συγγραφέας. Μάλιστα μεγάλης σπουδαιότητας θεωρείται η εξάσκηση πάνω στη γραφή. Δυναμική παρουσιάζεται και η άποψη ότι μέσα από ένα εργαστήριο μπορεί κανείς να έχει διπλό κέρδος αφού πιστεύεται ότι γίνεται κανείς καλύτερος αναγνώστης και ταυτόχρονα βελτιώνει τις τεχνικές συγγραφής. Αυτό επιβεβαιώνει την άποψη ότι η δημιουργική γραφή, ως αναπόσπαστο κομμάτι της ρητορικής επηρεάζει τη στοχοθεσία και τις τεχνικές διδασκαλίας της λογοτεχνίας και αναπτύσσει συγγραφικές δεξιότητες στο διδασκόμενο (Καρακίτσιος, 2011). Η επιλογή του μαθήματος αφορά στην πλειοψηφία προσωπικές τους προσδοκίες για μύηση στη συγγραφή και λιγότερο συνδέεται με την ταυτότητα του Τμήματος που παρακολουθούν. Δίνουν μεγάλη σημασία στο ρόλο της φαντασίας και στη δημιουργικότητα. Η προτίμησή τους για τα

λογοτεχνικά είδη, τόσο ως ανάγνωσμα όσο και για εγχείρημα συγγραφικό, αποτελεί προβληματισμό για τις ευκαιρίες γνωριμίας με την ποίηση και το διήγημα. Αξιοσημείωτη είναι και η θετική τους απάντηση στη διδασκαλία της δημ. γραφής στο πανεπιστήμιο και η σύνδεσή της με τη Γλώσσα, τη Φαντασία και την οργάνωση, μολονότι συνδέουν πλειοψηφικά τη δημ. γραφή με το λογοτεχνία, όπως άλλωστε συνηθίζεται η διδασκαλία της δημιουργικής γραφής να περιορίζεται στο μάθημα της λογοτεχνίας (Saunders 2008).

Προσωπικά έχοντας επίγνωση ότι το μάθημα δεν είναι εργαστήριο, έχω να καταθέσω τον ενθουσιασμό των φοιτητών/τριών, την κατακόρυφη συμμετοχή τους, την απόλαυση, όπως δηλώνουν, που αντλούν από αυτό, κυρίως ως «μια ευκαιρία να εκφράσουν εσώτερες καταστάσεις», όπως χαρακτηριστικά γράφουν στην τελική τους άτυπη αξιολόγηση σε έκταση πέντε γραμμών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καρακίτσιος, Α. (2011). «Φιλαναγνωσία... Φανατική συνήθεια». Στο, *Παιχνίδια φιλαναγνωσίας και αναγνωστικές εμπυχωώσεις*, επιμ. Αρτζανίδου Ε., Γουλής Δ., Γρόσδος Σ., Καρακίτσιος Α., Αθήνα, Gutenberg, σ.σ. 19– 54

King Stephen(2006). *Περί συγγραφής*, Αθήνα, Bell

Mc Vey, D. (2008). Why all writing is creative writing. *Innovations in Education and Teaching International*, 45 (3), 289 – 294

Ντυράς Μ.(1996), *Γράφοντας*, Αθήνα, Εξάντας

Saunders, G. (2008). *Making meaning and increasing skill: Creative writing across the curriculum*. Paper retrieved from Masters in Teaching Program, The Evergreen State College in Washington

Τσιλιμένη Τ.& Παπαρούση Μ.(2010). *Η τέχνη της μυθοπλασίας και της δημιουργικής γραφής*, Αθήνα, Επίκεντρο

Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων- Πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών 2011 – 2012, <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>

